

GÖÇÜN İZLERİ: SÜRGÜNÜN TÜRK COĞRAFYASINA ETKİSİ DEMOGRAFİK DEĞİŞİMLER

Kardelen ÇELEBİ*

Kırım Tatar sürgününün Türk coğrafyasına olan demografik etkilerini inceleyebilmek için öncelikle bu olguya yakından bakılması gerekmektedir. Sürgün, Sovyet hükûmeti tarafından dönemin lideri Josef Stalin'in emriyle 18-20 Mayıs 1944 tarihleri arasında sayıları 191.044 ila 423.100 arasında değişiklik gösteren Kırım Tatarının etnik temizliği ve kültürel soykırımına neden olmuştur. Bu sebeple bu zorunlu göç Kırım Tatar soykırımı olarak da anılmaktadır. Söz konusu sürgün kapsamında Kırım Tatarları başta Özbek Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olmak üzere çeşitli ülkelere gönderilmişlerdir. Tarihsel süreç içerisinde Rus yöneticilerinin kararıyla Kırım halkı zorunlu göçe tabi tutulmuştur. Söz konusu kişilerin anavatanlarına dönüşleri ancak 1990'lı yıllardan sonra kısmen mümkün olmuştur. Söz konusu sürgünü Ukrayna, Letonya, Litvanya ve Kanada soykırım olarak nitelendirmiştir. Ayrıca 18 Mayıs tarihi "Sürgün Kurbanlarını Anma Günü" olarak kabul edilmiştir.

Rus Çarlığı Kırım'ı ilhak ettiği vakit Tatarların önemli bir kısmı Osmanlı Devleti başta olmak üzere, Urallar, Orta Asya ve Sibiryaya göç etmişlerdir. Sayıları kesin olarak bilinmemekle beraber Türk topraklarına yaklaşık 1.200.000 kişi göç etmiştir. Kemal Karpat, Osmanlı ülkelerine göç eden Kırım Tatarlarının sayısının en az 1.800.000 olduğunu ileri sürmektedir. Günümüzde Türkiye'de 5.000.000 civarında Kırım kökenli Türk vatandaşının olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca günümüzde Romanya topraklarında yer alan Dobruca'da ise 50.000 civarında Kırım Tatarının yaşadığı tahmin edilmektedir. Buradaki Kırım Tatarlarının önemli bir kısmı ise zaman içerisinde Türkiye'ye ve Kanada'ya göç etmiştir. Tatarların Romanya ve Bulgaristan haricinde Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesine de göç ettikleri bilinmektedir. Kırım'da kalan Tatarların yaklaşık 20.000 kadarı Ukrayna'nın diğer bölgelerine göç etmek durumunda kalmışlardır. Kırım Tatar sürgünü neticesinde Özbekistan'da 150.000 ila 200.000 civarında Kırım Tatarı bulunmakta ve bu ülke eski Sovyet coğrafyasında en çok Kırım Tatarının olduğu ülke olarak bilinmektedir. Türkiye'de ise Çukurova-Ceyhan, Balıkesir-Manyas, Karaman-Ayrancı gibi yerleşim yerlerinde Kırım Tatarları bulunmaktadır. Bunların dışında Eskişehir'de yoğun bir nüfusa sahip olan Kırım Türklerinin Ankara'nın güneyi, Tuz Gölü yakınları, Konya ve Akşehir yollarında da köyleri bulunmaktadır.

Kırım Tatarları dil, din, tarih ve kültür bakımlarından benzerliklere sahip oldukları Türkiye Türkleri ile uyum içerisinde yaşamış ve yaşamaktadırlar. Türkiye'de birçok tanınmış kişi Tatar asıllıdır. Söz gelimi Hasan Polatkan, Vehbi Koç, İlber Ortaylı, Aziz Nesin, İhsan Oktay Anar ve İstiklal Gazisi Yakup Satar gibi isimler Kırım Tatar Türklerindedir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Dördüncü Sınıf Öğrencisi